



Almere tijdens en na de coronacrisis

Een eerste korte verkenning van ontwikkelingen en mogelijke gevolgen

Gemeente Almere



Almere tijdens en na de coronacrisis

Een eerste korte verkenning van ontwikkelingen en mogelijke gevolgen

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Economie	2
2.1 Wat zien we gebeuren?.....	2
2.2 Wat kan er gebeuren?.....	4
3. Wonen en openbare ruimte	6
3.1 Wat zien we gebeuren?.....	6
3.2 Wat kan er gebeuren?.....	8
4. Zorg en welzijn	9
4.1 Wat zien we gebeuren?.....	9
4.2 Wat kan er gebeuren?.....	10
5 Bronnen	12
6. Kerncijfers	14

1. Inleiding

De komst van het coronavirus naar Nederland heeft landelijk grote invloed en daarmee ook grote invloed op Almere. Dit is niet alleen nu het geval, maar naar verwachting ook in de (nabije) toekomst. Hoewel de coronacrisis op de stad afkomt en veel beleid al landelijk en op het niveau van de veiligheidsregio bepaald wordt, heeft de raad een belangrijke rol binnen deze crisis. De raad stuurt op hoofdlijnen op de gewenste ontwikkelingen binnen de stad. Ze heeft daarmee ook mogelijkheden om ongewenste effecten van corona zoveel mogelijk te beperken. De bespreking van de programmabegroting, een gesprek waarin bepaald wordt waar het geld naar toe moet gaan, kan hier een geschikt moment voor zijn. Effecten van corona zijn echter niet louter financieel en veel is nog onzeker. Om de raad te helpen om de het gesprek over de begroting (meer) in de context van verschillende corona-gerelateerde onzekerheden te voeren, heeft de griffie het team Onderzoek & Statistiek gevraagd om (mogelijke) effecten van corona in beeld te brengen. Deze rapportage geeft een overzicht van de uitkomsten van deze vraag. Er is voor gekozen om te focussen op drie onderwerpen:

- Economie (hoofdstuk 2)
- Wonen en Openbare ruimte (hoofdstuk 3)
- Zorg en Welzijn (hoofdstuk 4).

Per onderwerp wordt aangegeven welke effecten van corona nu in de stad te zien zijn en wat er mogelijk nog zou kunnen gebeuren. In hoofdstuk 5 worden daarnaast als aanvulling cijfers over de stad weergegeven. Deze cijfers geven een goede indruk van de sociaaleconomische kenmerken van Almere.

De studie in context

Deze rapportage sluit aan bij de gegevens die verzameld worden ten behoeve van de Coronamonitor. Deze monitor is als onderdeel van de Antenne van de Stad in april 2020 opgezet om college en raad te informeren over de effecten van corona op de stad. De Coronamonitor zal eind oktober 2020 naar verwachting voor de elfde keer verschijnen. Als inspiratiebron over wat er in toekomst met corona zou kunnen gebeuren, is allereerst de scenariostudie over de (middel)langetermijneffecten van corona op Almere van de gemeente gebruikt. In aanvulling daarop zijn voor de studie beperkt andere bronnen gebruikt.

Voor het in kaart brengen van de cijfermatige informatie over Almere in hoofdstuk 5 zijn vooral gegevens van het CBS gebruikt, aangevuld met uit andere bronnen. Veel van deze cijfers, en ook veel andere cijfers zijn beschikbaar op de webpagina <https://almere.incijfers.nl/>

De studie gaat niet in op de handelingsperspectieven die gemeenten en daarmee ook gemeenteraden hebben om negatieve effecten van corona te verminderen. Hiervoor wordt –ter inspiratie– verwezen naar de publicatie De coronacrisis en de stad die in opdracht van het stedennetwerk G40 door Platform31 is opgesteld.

Aandachtspunt

Mede door de beperkte tijdspanne waarbinnen deze rapportage opgesteld moest worden, is de rapportage allereerst en expliciet alleen een eerste verkenning van wat de gevolgen van corona op de stad kunnen zijn. De verkenning is niet uitputtend en ongetwijfeld zijn er gegevens en informatie gemist. Inzichten schrijven daarnaast voort.

2. Economie

2.1 Wat zien we gebeuren?

In 2019 verkeerde Nederland in een periode van economische groei. De werkloosheid was laag en de arbeidsmarkt was krap. Het landelijke huishoudboekje was op orde, er was sprake van een hoog begrotingsoverschot.

Dit veranderde toen het coronavirus Nederland bereikte. Nederland ging in maart 2020 in een intelligente lockdown. Dit heeft veel (bedrijfs-)sectoren sterk geraakt. Bedrijven zoals cafés en restaurants moesten dicht, het openbaar vervoer werd alleen bestemd voor noodzakelijke reizen en de (passagiers-) luchtvaart lag bijna stil. Na de lockdown werden veel maatregelen – zoals nu blijkt tijdelijk – versoepeld. De anderhalvemeter maatregelen en andere restricties bleven echter van kracht waardoor veel sectoren hun klanten niet als vanouds kunnen bedienen. Ook bleef een deel van de klanten weg en is het buitenlands toerisme ingezakt.

De Nederlandse overheid ondersteunt ondernemers en bedrijven met verschillende maatregelen. Vaak genoemde maatregelen zijn de TOZO en de NOW. De Noodmaatregel Overbrugging Werkbehoud (NOW) is een tegemoetkoming in loonkosten die bedrijven kunnen aanvragen als hun omzet erg terugloopt. Dit voorkomt baanverlies. De Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) richt zich op zelfstandig ondernemers, waaronder zzp-ers. Zelfstandige ondernemers die door corona in de financiële problemen komen, kunnen een bijdrage voor levensonderhoud of een bedrijfskrediet aanvragen.

Getroffen sectoren

Door corona en ondanks de inzet van ondersteunende maatregelen neemt de werkgelegenheid af. Platform 31 verwacht dat de meeste banen verdwijnen in de zakelijke dienstverlening (uitzendbranche en reisbureaus), horeca, cultuur, sport, recreatie, sierteelt en luchtvaart.

Dit wordt ondersteund door het UWV. In een rapport uit juni 2020 geeft het UWV aan dat de werkgelegenheid in regio's met veel werknemers in de horeca en de zakelijke dienstverlening (zoals uitzendbureaus) sterker afneemt dan in regio's met veel werknemers in de sectoren Zorg en Welzijn en het openbaar bestuur. In deze laatste sectoren neemt het werk nog toe.

Werkgelegenheid in veel sectoren in de omgeving Almere wordt sterk getroffen

Het UWV geeft aan dat de werkgelegenheid in Almere en omgeving sterk wordt getroffen door corona. De regio Flevoland zelf behoort tot de sterk getroffen regio's. Sectors als de groothandel, luchtvaart, horeca en cultuur, sport en recreatie zijn in Flevoland zowel direct als ook indirect via pendel relatief sterk aanwezig. Het UWV geeft aan dat een derde van de werknemers in Flevoland werkt in een sector die naar verwachting te maken heeft met (zeer) sterke krimp. Bijna een kwart van de werknemers in Flevoland werkt in een sector die nog groeit, zoals bijvoorbeeld de sector Zorg en Welzijn.

Veel Almeerders werken daarnaast buiten de gemeentegrenzen en dan vooral in Amsterdam of omgeving. Veel van hen hebben te maken met de terugloop in werkgelegenheid. Het UWV verwacht dat de regio Groot Amsterdam sterker dan de meeste andere regio's door corona getroffen wordt. De werkgelegenheid in de regio kenmerkt zich door een sterk aanwezige uitzendbranche, zakelijke dienstverlening en horeca. Ook heeft Groot Amsterdam last van de sterke daling in het vliegverkeer. Net iets meer dan een derde van de werknemers in Groot Amsterdam werkt in een sector met een hoog risico op krimp. Een kleine vijfde van de Groot Amsterdamse werknemers werkt in een sector die groeit.

Flexibele contracten zijn kwetsbaar

Niet alleen de aard van de sector maar ook het soort contract is van belang bij het behouden van werkgelegenheid. Tijdelijke contracten of contracten op oproepbasis zijn relatief gemakkelijk om te ontbinden of stop te zetten. Het UWV geeft aan dat in de sectoren die relatief sterk getroffen worden door de crisis ook relatief veel flexwerkers werken. Flexkrachten zijn daardoor vaak kwetsbaar. Onder flexkrachten zijn relatief veel jongeren.

Belang van pendel voor Almere

Slechts 34% van de Almeerders heeft werk binnen de gemeentegrenzen. Twee derde van de Almeerders werkte aan het eind van het jaar 2018 buiten de stad. In totaal een vijfde heeft werk in Amsterdam. Dit

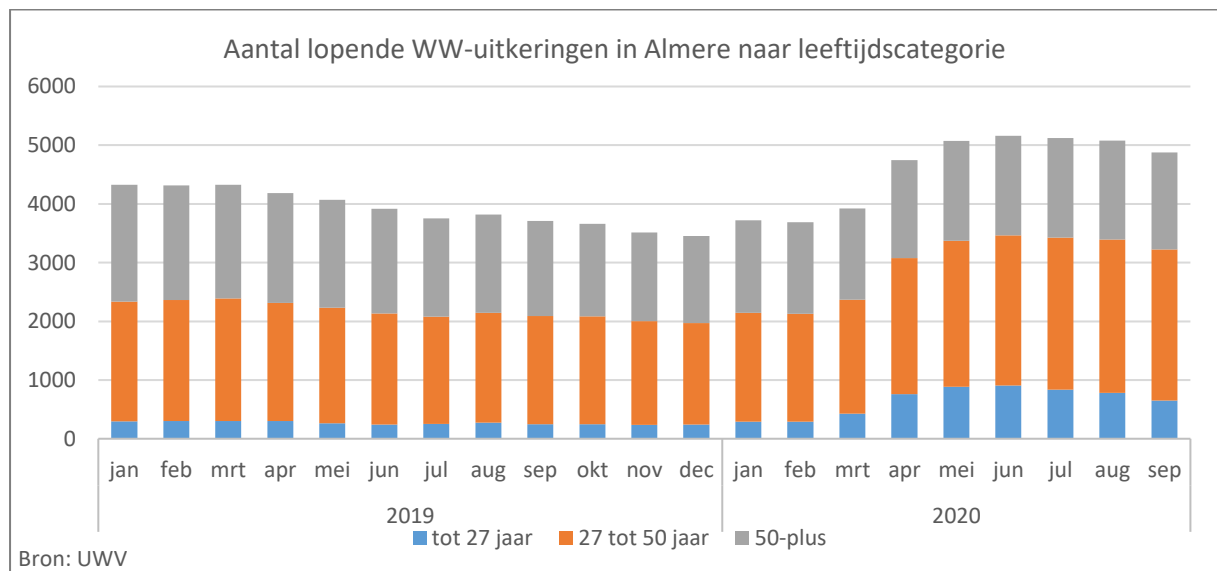
terwijl maar 5% in een andere Flevolandse gemeente dan Almere werkt. Dat veel Almeerders werk hebben buiten de provinciegrenzen was pre-corona in de ochtend- en avondspits goed te zien aan files en volle treinen 'de polder in en uit'.

Het aantal WW-uitkeringen in Almere neemt toe, maar lijkt nu weer wat te dalen

Het CBS geeft recent aan dat het percentage werklozen landelijk in september 2020 lager is dan in augustus. Dit betreft echter het werkloosheidspercentage dat gecorrigeerd is voor patronen die van jaar tot jaar optreden (seizoensgecorrigeerde werkloosheid). Niet-seizoensgecorrigeerd neemt in september ten opzichte van augustus het aantal en percentage werklozen echter toe.

De stijging in werkloosheid kan leiden tot een hoger beroep op uitkeringen. Als Almeerders hun baan verliezen komen ze vaak in aanmerking voor een werkloosheidsuitkering (WW). De duur van de uitkering is afhankelijk van de duur dat iemand gewerkt heeft voordat hij werkloos werd. Dit laatste heeft tot gevolg dat jongeren vaak te maken hebben met een kortere uitkeringsduur.

In september maken 4.878 Almeerders gebruik van een WW-uitkering. Dit aantal is bijna een kwart hoger dan het aantal van 3.920 uitkeringen in maart. Het aantal uitkeringen is echter ook lager dan de aantallen uitkeringen in de maanden mei tot en met augustus. Vooral het aantal uitkeringen voor Almeerders jonger dan 27 jaar neemt af. Deze daling zou kunnen betekenen dat vooral jongere mensen 'uit de uitkering lopen'.

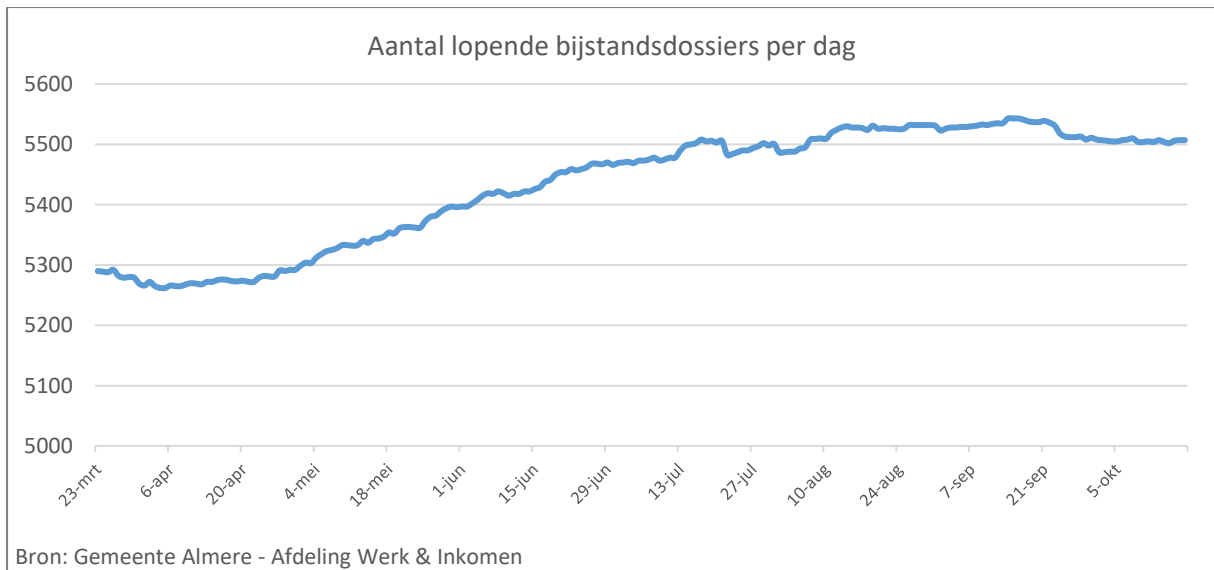


TOZO ondersteunt ondernemers in Almere

Ondernemers die door corona in financiële problemen komen, kunnen gebruik maken van de TOZO-regeling. De derde tranche is net van start gegaan. Zo'n 4.700 Almeerse ondernemers hebben gebruik gemaakt van een uitkering ten behoeve van levensonderhoud onder TOZO1, zo'n 2000 ondernemers gebruikten (ook) een uitkering levensonderhoud onder TOZO2. Om dit cijfer in perspectief te zetten kan er gekeken worden naar het aantal bedrijfsvestigingen. In april 2019 kent Almere ruim 20.000 bedrijven en instellingen met maximaal 250 werknemers. Een groot deel van deze bedrijfsvestigingen betreft een zelfstandig ondernemer zonder personeel. Een vergelijking van het gebruik van TOZO in Almere ten opzichte van andere gemeenten is met behulp van de beschikbare gegevens jammer genoeg niet te maken.

Mogelijk door naar de bijstand?

Almeerders die geen recht (meer) hebben op een andere uitkering kunnen in aanmerking komen voor de algemene bijstand. Instroom in de bijstandsuitkering is gebonden aan voorwaarden. Zo moet het vermogen onder een bepaalde grens liggen en het inkomen van alle personen in het huishouden gezamenlijk onder het sociaal minimum liggen. Op 18 oktober maakten 5.507 Almeerse huishoudens gebruik van de bijstand. Dit is 4% meer dan eind maart. Het aantal bijstandsuitkeringen steeg vanaf eind april, in de afgelopen maanden is er een stabilisatie of een aanzet tot een daling te zien.



2.2 Wat kan er gebeuren?

De belangrijkste onzekerheid is het verloop van de coronacrisis. Hoelang gaat de crisis duren en hoe beheersbaar is het virus?

Werkloosheid stijgt

Dat het verloop van de coronacrisis economisch van grote invloed kan zijn wordt duidelijk uit de landelijke economische ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Het CPB heeft in september 2020 haar *Middellangetermijnverkenning 2022–2025* geactualiseerd. In deze verkenning gaat het CPB uit van twee ramingen; een basisraming en een dieperdalscenario. In de basisraming gaat het CPB ervan uit dat de werkloosheid tot halverwege 2021 stijgt tot 6,2% van de beroepsbevolking en daarna weer afneemt. Het dieperdalscenario gaat uit van de situatie dat er hernieuwde contactbeperkingen nodig zijn, waardoor de coronacrisis grotere en langdurige economische gevolgen krijgt. In dit dieperdalscenario is de werkloosheid halverwege 2021 9,3% en stijgt de werkloosheid in 2021 nog door. Op langere termijn verwacht het CPB wel dat de werkloosheid meer afneemt. Om deze cijfers in perspectief te plaatsen: in januari 2020 was de werkloosheid landelijk 3,0%.

Afbouw ondersteuningsmaatregelen?

Een onzekerheid die hier mee samenhangt is hoe de ondersteuning door de landelijke overheid er op termijn uit zou kunnen gaan zien. Hoelang kan de overheid bedrijven en ondernemers blijven ondersteunen en onder welke voorwaarden?

De landelijke overheid heeft recent de ondersteunende maatregelen weer verlengd. De voorwaarden veranderen echter ook. Een regeling zoals de NOW richt zich niet alleen meer op werk- en inkomensbehoud maar ondersteunt ook meer de overgang van werk-naar-werk. Voldoende (om-)scholing is een voorwaarde. Ook de voorwaarden van de TOZO zijn veranderd, zo telt nu het inkomen van het gehele huishouden mee en komt er straks een vermogenstoets. Dit kan ervoor zorgen dat een deel van de huishoudens die de TOZO ontvangen, er niet meer voor in aanmerking komt.

Als de coronacrisis langer duurt en de ondersteuning door de landelijke overheid mogelijk ook afneemt dan heeft dat effect. Als de landelijke overheid bedrijven minder gaat ondersteunen door maatregelen zoals de NOW zullen naar verwachting meer mensen hun baan verliezen. Aanscherpingen aan regelingen zoals de TOZO kunnen ertoe leiden dat huishoudens financieel meer in de knel komen te zitten en mogelijk ook hun bedrijf opgeven.

Mogelijke tweedeling

Meer aandacht voor de overgang van-werk-tot-werk en (om-)scholing verhoogt de kans dat mensen kunnen doorstromen van werk tot werk. Het is echter waarschijnlijk dat niet iedereen deze overgang

goed kan maken. Er kan een tweedeling gaan ontstaan tussen werknemers die in kansrijke sectoren (kunnen) werken en werknemers die dat niet doen.

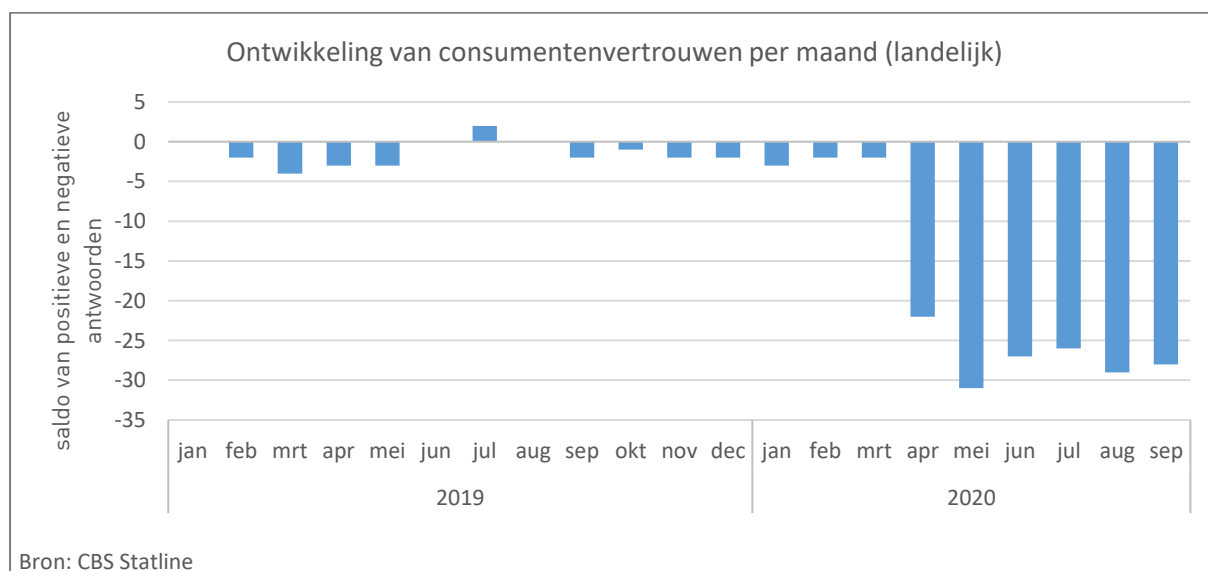
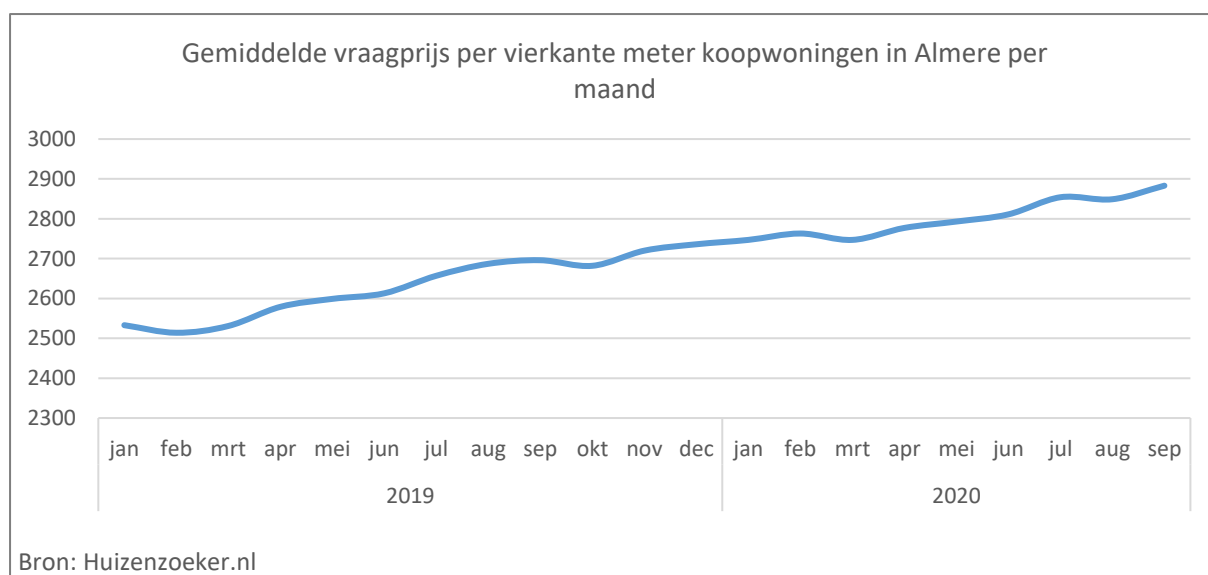
Mogelijk meer beroep op WW en bijstand

In een situatie waarin het virus doorwoekert en waarin veel werknemers niet goed en snel kunnen overstappen naar een andere baan, zal naar verwachting het beroep op de WW, en daarna ook op de bijstand toenemen. En dit, op zichzelf, heeft weer effect op andere aspecten van het leven binnen de stad en op de gemeentefinanciën.

3. Wonen en openbare ruimte

3.1 Wat zien we gebeuren?

De vorige economische crisis had grote gevolgen voor de woningmarkt en de woningbouw. De angst dat de economische gevolgen van de coronacrisis hetzelfde effect hebben is daarom begrijpelijk. Vooral nog is er echter nog geen duidelijk waarneembaar effect dat hierop wijst. Het aantal in Almere aangeboden koopwoningen is weliswaar laag, maar op ongeveer het niveau van een halfjaar voor de coronacrisis. De vraagprijs van de aangeboden woningen fluctueert licht, maar de trend is nog altijd stijgend. Het aantal afgegeven bouwvergunningen in het tweede kwartaal van dit jaar is ongeveer gelijk aan het gemiddelde van 2019. Dat neemt niet weg dat er als gevolg van de coronacrisis ontwikkelingen zijn die op de langere termijn een effect kunnen hebben op woningmarkt en woningbouw.



Toename van werkloosheid en afname vertrouwen in de toekomst

Een direct waarneembaar gevolg van de coronacrisis is de toename van de werkloosheid. Werkloosheid heeft direct invloed op de koopkracht van een huishouden. Dit effect wordt nog sterker wanneer het recht op WW afloopt en een beroep moet worden gedaan op algemene bijstand. Hoe dieper en langer de economische crisis, hoe vaker dit zal gebeuren. Eigenaars van een woning kunnen na het aflopen van

hun WW-rechten afhankelijk van het inkomen van hun eventuele partner en de overwaarde van hun huis mogelijk geen beroep doen op bijstand.

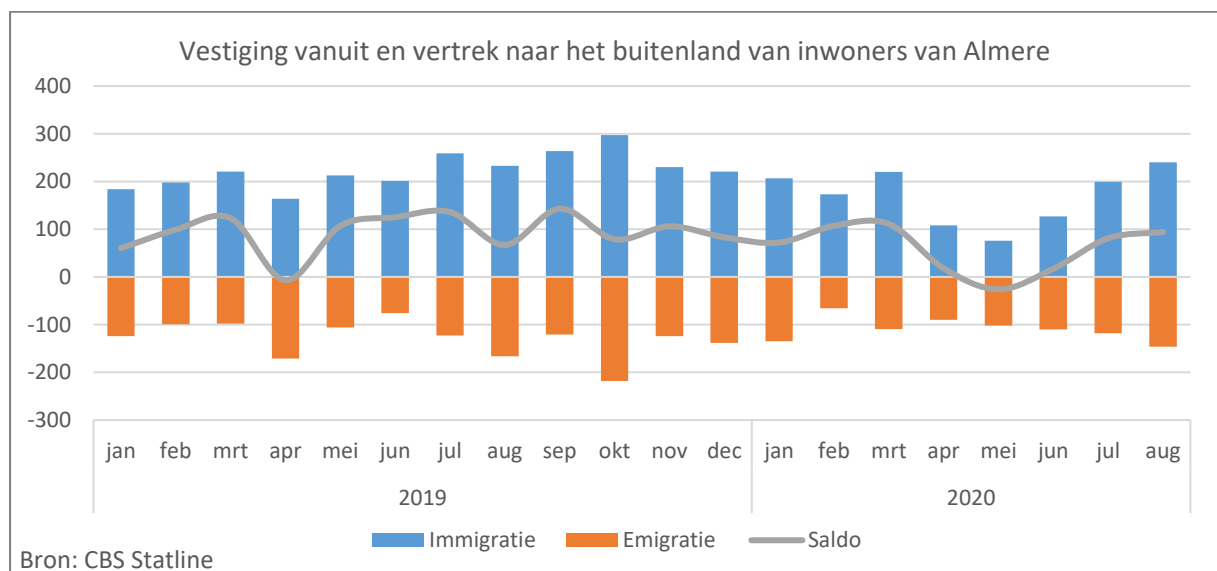
Hogere werkloosheid en onzekerheid over de toekomst kan leiden tot een lager vertrouwen van consumenten. Dit is nu ook te zien in de cijfers. Door de coronacrisis is het consumentenvertrouwen sinds jaren niet zo negatief geweest. Veel consumenten vinden het nu geen goede tijd om grote aankopen te doen.

Teruglopen van immigratie.

Door de reisbeperkingen als gevolg van de coronacrisis is vestigden zich veel minder mensen vanuit het buitenland. Vooral in de grote steden is het teruglopen van de immigratie, een belangrijke factor in de bevolkingsgroei, duidelijk merkbaar. Zo is in Amsterdam tussen 1 januari en 1 september de bevolking gekrompen met bijna 2.000 inwoners, vooral door het wegblijven van expats en buitenlandse studenten. Een direct waarneembaar gevolg in zowel Amsterdam als andere grote steden was een daling van de huurprijzen in de vrije sector.

Hoewel in Almere de effecten minder sterk waren, is ook hier de toestroom vanuit het buitenland afgenomen. Zo vestigden zich in de eerste drie maanden van dit jaar 600 mensen vanuit het buitenland, terwijl in het tweede kwartaal dit aantal bijna halveerde. Het aantal personen dat emigreerde nam als gevolg van de coronacrisis niet af en lag in beide kwartalen iets boven de 300.

In het tweede kwartaal daalden ook de huren in de vrije sector vergeleken met een jaar eerder met 2,4%. Tussen juni en september trok in Almere vestiging vanuit het buitenland weer aan en stegen ook de huren in de vrije sector weer. Mogelijk dat er dus sprake was van een tijdelijk effect, maar de tijd zal leren of dit zo is.



Meer vertrek uit de (rand-)stad.

De grote steden zoals Amsterdam hebben een grote aantrekkingskracht op nieuwe bewoners. Toch zijn er ook huishoudens die de stad weer verlaten. Soms gedreven door de hoge huizenprijzen, maar soms ook door de wens om ruimer en meer landelijk te wonen. Deze trend lijkt te worden verstrekt door de coronacrisis, omdat er nu veel thuis wordt gewerkt. In ruil voor meer ruimte, rust en groen nemen sommige mensen de langere reistijd naar het werk voor lief. Wanneer meer thuis wordt gewerkt, verandert de totale reistijd niet of wordt zelfs minder. Een peiling van Funda onder ruim 1.100 gebruikers van de huizenwebsite lijkt dit beeld te bevestigen. Twaalf procent van de respondenten denkt erover na om vanwege de coronacrisis de stad in te ruilen voor een dorp. Nog eens vijf procent zegt uit de stad te vertrekken als de situatie over een jaar niet is veranderd. De NMW constateert dat in het afgelopen kwartaal extra veel tweekappers en vrijstaande woningen zijn verkocht. Dit past in het beeld dat steeds meer mensen de Randstad verlaten voor het wonen in een minder stedelijk gebied. In het derde kwartaal zag de NVM in de provincies Gelderland, Overijssel, Friesland en Limburg het aandeel kopers uit de stedelijke gebieden van de Randstad verder toenemen.

3.2 Wat kan er gebeuren?

Financiële problemen

Wanneer de coronacrisis aanhoudt en de beperkende maatregelen de economische crisis verdiepen, heeft dit gevolgen voor de financiële positie van veel huishoudens. Een toename van het aantal huishoudens met een huurachterstand is in deze situatie een realistische verwachting. Gedwongen huisuitzettingen en schuldsaneringstrajecten kunnen dan toenemen. Ook bestaat de kans dat er door meer mensen een beroep wordt gedaan op het woonlastenfonds.

Huishoudens met een hypotheek kunnen betalingsproblemen krijgen, met meer gedwongen woningverkoop als mogelijk gevolg. De drempel om een woning te kopen wordt voor een groep mensen hoger. Onzekerheid over de toekomst en de eigen financiële positie maakt potentiële huizenkopers voorzichtig. Dit alles kan leiden tot vraaguitval, met op termijn mogelijk een drukkend effect op de huizenprijzen. De woningnood wordt hiermee echter niet opgelost en de behoefte aan nieuwbouw blijft bestaan. Ook is het mogelijk dat de huizenprijzen niet snel en sterk zullen dalen. Volgens de Nederlandse Bank is de stijging van de huizenprijzen namelijk ook een gevolg van de nog steeds lage hypotheekrente.

Andere vraag en concurrentie van landelijk gebied

De wens om vanuit de stad te vertrekken naar een groene omgeving zal na de coronacrisis niet wegvallen. Almere biedt weliswaar veel ruimte in een groene omgeving, maar krijgt mogelijk concurrentie van verder gelegen landelijke gebieden. Zeker wanneer het woningaanbod onvoldoende aansluit bij de vraag. Door de wens of noodzaak tot thuiswerken neemt de behoefte toe aan een wat ruimere woning met een extra (werk)kamer en als het kan een tuin. Dit zou kunnen betekenen dat de vraag naar bijvoorbeeld tweekappers en vrijstaande woningen stijgt, terwijl de vraag naar hoogbouw afneemt. Tegelijkertijd zou het ook kunnen dat door de inkomensdaling als gevolg van werkloosheid de vraag naar woningen in het hogere segment weer daalt.

Niet iedereen heeft een baan waarbij thuiswerken een optie is. Deze mensen zijn om op hun werk te komen afhankelijk van een goede bereikbaarheid via de weg of via het openbaar vervoer. Als gevolg van de maatregelen om het coronavirus in te dammen is het gebruik van het openbaar vervoer nu sterk afgenomen en is het op de weg tijdens de spits nu rustiger dan voorheen. Bij een langdurige crisis kan de bereikbaarheid onder druk komen te staan, door blijvende beperkingen voor reizen met het openbaar vervoer of door toenemend gebruik van de auto met de kans op meer files. Het is mogelijk dat mensen voor wie dit financieel haalbaar is, gaan wonen waar ze werken en daarom wegtrekken uit Almere. Andersom zijn er de mensen die niet meer naar Almere verhuizen, juist omdat hun werklocatie niet goed bereikbaar is. Wie een verhuizing uit Almere niet kan betalen zit dan als het ware opgesloten in de polder.

Bevolkingsgroei langzamer en anders

Zolang er in Almere nog veel nieuwe woningen gebouwd worden, zal de groei van de stad waarschijnlijk niet stilvallen. Wel kan bij een langdurige crisis de woningbouwproductie onder druk komen te staan door fysieke belemmeringen als gevolg van beperkende maatregelen. Bij afnemend vertrouwen van potentiële kopers bestaat de kans dat het ontwikkelen van nieuwbouwprojecten lastiger wordt. Bovendien kan bij lang aanhouden van de coronacrisis het negatieve effect op immigratie de groei van de Almeerse bevolking vertragen.

Als door de lagere bevolkingsgroei in Amsterdam en aangrenzende gemeenten de druk op de woningmarkt afneemt, bestaat de kans dat internationals Almere de rug toekeren. De huur in de particuliere sector stijgt minder snel of kan zelfs dalen. De toestroom van Amsterdamse huishoudens naar Almere kan afnemen en mogelijk vertrekken meer huishoudens van Almere weer naar de regio. Een belangrijk effect is dat een minder snelle bevolkingsgroei zijn weerslag heeft op de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

4. Zorg en welzijn

4.1 Wat zien we gebeuren?

Somberheid, stress, angst en eenzaamheid nemen toe.

In april waren Almeerders angstiger, somberder en gestresster dan eind juni. Toch zeggen eind juni nog zo'n twee op de tien Almeerders angstiger, somberder en gestresster te zijn dan vóór de coronacrisis.

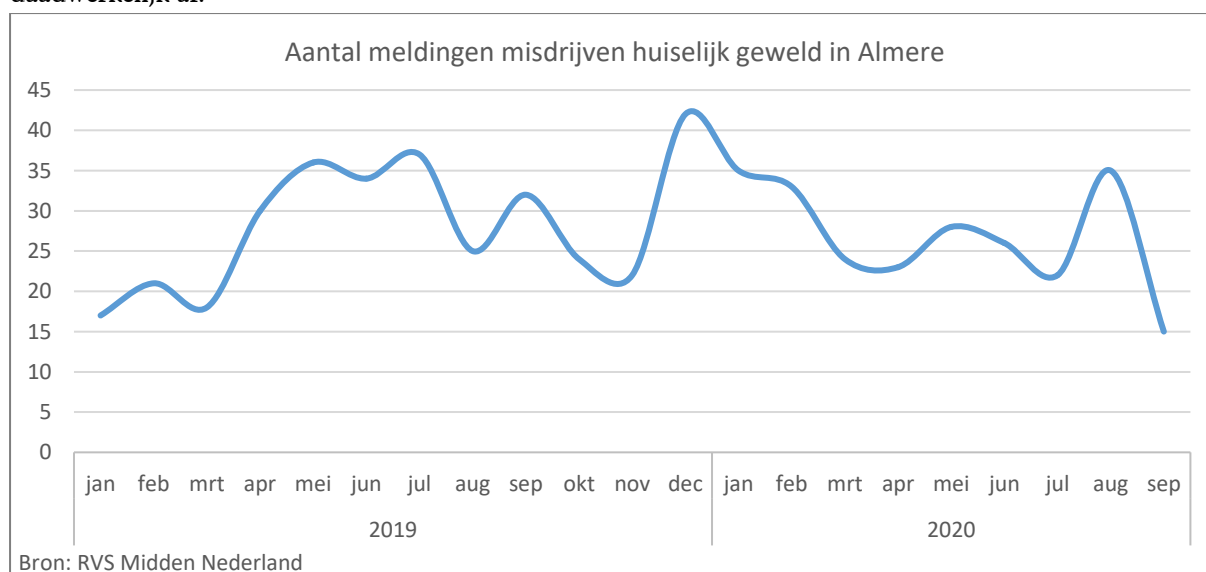
De coronacrisis brengt sommige Almeerders ook verlichting: een op de tien zegt minder gestresst te zijn dan vóór de coronacrisis. Landelijke onderzoeken doen vermoeden dat het gaat om mensen met baanzekerheid die meer rust ervaren door minder sociale verplichtingen en reistijd.

Uit landelijke niet-representatieve steekproeven bleek dat meer mensen zich matig of sterk eenzaam voelden tijdens de lockdown in maart en april dan vóór de coronatijd. Ook Almeerse respondenten gaven dit aan. Vooral jongeren voelden zich toen eenzaam. Bij latere metingen in juni, toen de maatregelen vrijwel waren losgelaten, voelden jongeren zich niet meer eenzaam.

Geen toename psychische klachten en meldingen van huiselijk geweld

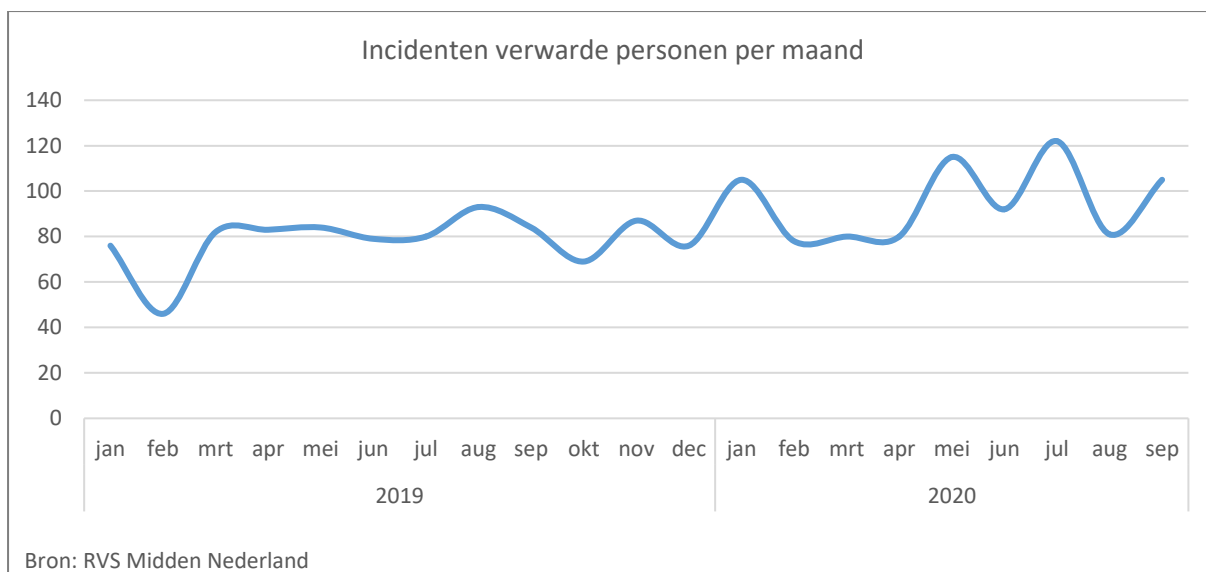
Het SCP geeft aan dat bij eerdere pandemieën en economische crises de psychische gezondheid verslechterde, dat ggz-opnames toenamen en meer mensen suïcide pleegden. Het CBS publiceerde geen recentere cijfers over zelfdodingen dan april. Landelijk nam het aantal suïcides in april af. De toegenomen angst, somberheid en stress onder Almeerders uitte zich het afgelopen half jaar niet in een toename van psychische klachten: het percentage psychisch gezonde Almeerse respondenten blijft in de vijf gedane metingen van GGD en RIVM ongeveer stabiel.

De coronacrisismonitor toont tijdens de lockdown een daling van het aantal misdrijven waarbij sprake is van huiselijk geweld. De meningen zijn verdeeld over hoe deze daling geduid moet worden: is er sprake van onderrapportage en kunnen slachtoffers niet melden, of nemen spanningen in huishoudens daadwerkelijk af?



Spanningen tussen groepen inwoners nemen toe

Er zijn aanwijzingen dat verschillende groepen inwoners meer tegenover elkaar komen te staan: jongere en oudere generaties en buurtbewoners met verschillende leefstijlen. De Schoor rapporteerde een sterke toename in het aantal bemiddelingsaanvragen bij burenruzies sinds maart. Het aantal meldingen van jeugdoverlast is sinds maart snel gestegen en veel hoger dan in dezelfde periode in eerdere jaren. Het aantal meldingen van overlast door verwarde personen daalde tijdens de lockdown van maart en april, maar steeg daarna tot hogere aantallen dan gemiddeld. De stijging van het aantal meldingen van overlast door verwarde personen kan behalve op verminderde tolerantie voor verward gedrag ook duiden op meer verward gedrag.



Geen toegenomen hulpvraag

De coronacrisismonitor laat zien dat de toegang tot gemeentelijke hulpverlening tijdens de eerste lockdownperiode enigszins haperde, maar dat deze zich vrij snel herstelde. De toegenomen angst, stress en somberheid vertaalde zich niet in een toegenomen hulpvraag. In april werden er aanzienlijk minder jeugdhulptrajecten opgestart en hielden wijkteams minder vraagverhelderende gesprekken. Vanaf juni werden er weer bijna even veel jeugdhulpcontracten, Wmo-arrangementen en vraagverhelderingsgesprekken gestart als normaal. Er zijn vooralsnog geen goede recente gegevens over toe- of afname van mantelzorg, burenhulp en informele hulp.

4.2 Wat kan er gebeuren?

Een belangrijke onzekerheid is ook hier het verloop van de coronacrisis; de duur en de beheersbaarheid. Daarnaast is het de vraag hoe de samenleving –en het bijzonder de zorg- en welzijnssector- er in slaagt zich adequaat aan te passen aan de pandemie. Wat kan er gebeuren als het coronavirus nog lang niet onder controle is en de sector weinig aanpassingen weet te maken?

Mogelijke toename spanningen in buurten en wooncomplexen

In dat geval komen de sociale cohesie en informele hulp onder druk te staan. De nu al gesignaleerde trend van meer ergernissen en spanningen jegens buurt- en complexbewoners met een andere levensstijl kan zich doorzetten

Risico dat groep Almeeders uit het zicht raakt van zorg en hulpverlening

Veel zorg- en welzijnsinstellingen zijn noodgedwongen en in overeenstemming met de overheidsadviezen hun consulten en bijeenkomsten op afstand gaan verlenen, per telefoon of via internet. Dit werkt efficiënt voor het overgrote deel van de Almeeders dat digitaal vaardig en geletterd is.

Er zijn echter ook signalen dat een deel van de Almeeders in deze situatie mogelijk onvoldoende de weg naar hulp weet te vinden. Het toegenomen aantal meldingen van overlast door verwarde personen kan hierop wijzen. Een ander signaal is dat stress, angst en somberheid onder Almeeders toenamen, maar de hulpvraag afnam.

Een deel van de Almeeders, naar schatting zo'n 10.000 huishoudens, loopt in deze omstandigheden het risico dat ze de weg naar hulp niet tijdig vinden. Bij deze huishoudens kunnen problemen zich opstapelen. Dan komen ze in beeld bij hulpverlening doordat ze overlast geven of uit huis gezet worden. Tegen die tijd is dure en complexe hulpverlening noodzakelijk.

Toename gezondheidsklachten

Bij een langere duur van de crisis en beperkte aanpassing van de samenleving aan de pandemie kunnen veel Almeeders hun inkomen verliezen door baanverlies of faillissement van hun bedrijf. Dit zou

kunnen leiden tot een toename in stress en zorgen en spanningen binnen het huishouden. Langdurige zorgen en stress leiden tot een toename in gezondheidsklachten. Lockdowns leiden tot meer isolatie en eenzaamheid, wat zich ook kan vertalen in meer gezondheidsklachten.

Uit onderzoek blijkt dat vooral laagopgeleiden, huishoudens met laag inkomen en niet-westerse migranten kwetsbaar zijn voor een lager psychisch welbevinden. Ook bewoners van wooninstellingen, bijvoorbeeld in het beschermd wonen, ggz en vanuit de wet langdurige zorg, zijn psychisch kwetsbaar tijdens de coronacrisis. Het gaat in Almere in totaal om ongeveer 20–30.000 personen.

Kwetsbare mensen krijgen later hulp

Op het hoogtepunt van de eerste golf van de coronacrisis en ook nu tijdens de tweede golf stelden ziekenhuizen reguliere zorg uit om acute zorg aan coronapatiënten te kunnen verlenen. Kwetsbare mensen bleven thuis uit angst voor besmetting. Het gaat dan vooral om bewoners van verzorgingshuizen, mensen die ouder zijn dan 70, en volwassenen met onderliggende aandoeningen.

Er waren in april in sociale en traditionele media signalen dat mensen een bezoek aan huisarts of ziekenhuis uitstelden uit angst voor besmetting of omdat ze de zorg niet verder wilden belasten.

Daardoor kreeg een deel pas in een laat stadium hulp, soms te laat. Dit zal betekenen dat er meer specialistische hulp nodig is en de sterfte onder kwetsbare groepen kan toenemen.

5 Bronnen

- Afdeling Werk en Inkomen, *Gegevens over het aantal bijstandsuitkeringen*, gemeente Almere
- Algemeen dagblad (2020) *DNB verbaast zich: woningmarkt nog steeds oververhit, ondanks corona* (13 oktober 2020) (<https://www.ad.nl/wonen/dnb-verbaast-zich-woningmarkt-nog-steeds-oververhit-ondanks-corona-a8078ef8/>)
- *AlmereInCijfers*, <https://almere.incijfers.nl/>
- CBS Statline, *Banen van werknemers naar woon- en werkregio*, (<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83628NED/table?dl=42F5A>, geraadpleegd op 20 oktober 2020)
- CBS Statline, *Bevolkingsontwikkeling; regio per maand* (<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37230ned/table?dl=437A8>, geraadpleegd op 20 oktober 2020)
- CBS Statline, *Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid; gecorrigeerd* (<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83693NED/table?dl=437A9>, geraadpleegd 20 oktober 2020)
- CBS, *Arbeidsdeelname en werkloosheid per maand* (<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/80590ned>, geraadpleegd op 20 oktober 2020)
- CBS, *Toename werkloosheid afgevlakt* (<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/42/toename-werkloosheid-afgevlakt>, geraadpleegd op 20 oktober 2020)
- *Corona en de bevolkingsontwikkeling in Amsterdam*, Data en Informatie Amsterdam (geraadpleegd 14-10-2020) (<https://data.amsterdam.nl/specials/dataverhaal/corona-en-de-bevolkingsontwikkeling-in-amsterdam/d8efd02e-107e-4ef9-8c1d-d77826170508/>)
- Dijken, K van, Ghauharrali, R en S. 't Hooft (2020) *De Coronacrisis en de stad, een verkenning van scenario's, effecten en handelingsperspectieven voor gemeenten*, Platform31 (www.platform31.nl)
- DNB (2020) *Huizenprijs hangt meer samen met financieringsruimte koper dan met woningtekort*. DNBulletin 16 juli 2020 (<https://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/dnbulletin-2020/dnb389563.jsp>)
- Funda (2020) *Coronacrisis verbreedt horizon van woningzoekers: Het leven buiten de stad lonkt* (6 oktober 2020) (<https://pers.funda.nl/192221-coronacrisis-verbreedt-horizon-van-woningzoekers>)
- *Geletterdheidinzicht.nl*, geraadpleegd op 15/10/2020
- Gemeente Almere (2020) *Een eerste scenariostudie naar de (middel-)langetermijneffecten van corona op Almere* (<https://almere.notubiz.nl/document/9176158/1/142%20Langetermijneffecten%20van%20corona%20in%20Almere>)
- GGD en RIVM (2020) *Peilingen COVID-19*
- GGD <https://www.eengezonderflevoland.nl/cijfers/covid-19-vragenlijst/>, geraadpleegd op 6 oktober 2020
- Het Parool (2020) *Corona schopt groei Amsterdam in de war* (17 augustus 2020) (<https://www.parool.nl/amsterdam/corona-schopt-groei-amsterdam-in-de-war-b404e4c9/>)
- Huits T., I. Bijlsma en R. van der Velden (2020). *Wetenschappelijke Verantwoording Doelgroepenanalyse Laaggeletterden*. Stichting Lezen en Schrijven.
- Huizenzoeker, *Cijfers woningmarkt* (<https://www.huizenzoeker.nl/woningmarkt/>, geraadpleegd op 20-10-2020)
- Marangos, A.M., R. Schellingerhout, S. Kooiker, P. Schyns, H. Cerit en F. Vonk (2020). *Maatschappelijke gevolgen van corona. Verwachte gevolgen van corona voor de psychische gezondheid*. Den Haag: SCP.
- NOS (2020) *Gemiddelde landelijke huurprijs voor het eerst in zes jaar gedaald* (15 oktober 2020) (<https://nos.nl/artikel/2352383-gemiddelde-landelijke-huurprijs-voor-het-eerst-in-zes-jaar-gedaald.html>)
- NVM (2020a) *Aanbod krimpt, consumenten blijven kopen, prijs verder omhoog* (<https://www.nvm.nl/nieuws/2020/marktcijfers-wonen-2020q3/>)

- NVM (2020b) *Analyse woningmarkt 3e kwartaal 2020*
- O&S (2020) *Monitor Coronacrisis. De effecten van de COVID-19-pandemie op Almere in beeld.* Gemeente Almere.
- Pararius (2020a) *Dalende huurprijzen in grote en middelgrote steden: Expatsteden merken gevolgen van coronavirus* (7 juli 2020)
(<https://www.pararius.nl/nieuws/dalende-huurprijzen-in-grote-en-middelgrote-steden>)
- Pararius (2020b) *Landelijke huurprijs voor het eerst in zes jaar gedaald: Druk op vrije sector huurmarkt neemt af* (15 oktober 2020)
(<https://www.pararius.nl/nieuws/landelijke-huurprijs-voor-het-eerst-in-zes-jaar-gedaald>)
- UWV (2020a) *Coronacrisis: Regionale verschillen in impact op werkgelegenheid*, UWV, 4 juni 2020
- UWV (2020b) *Coronacrisis: Impact op de werkgelegenheid in Groot Amsterdam*, UWV, 4 juni 2020
- UWV (2020c) *Coronacrisis: Impact op de werkgelegenheid in Flevoland*, UWV, 4 juni 2020
- UWV (2020d), *Verlies werk door corona vooral in Groot Amsterdam en Zuid-Oost Nederland*,
<https://www.uwv.nl/overuwv/pers/nieuwsberichten/2020/verlies-werk-door-corona-vooral-in-groot-amsterdam-en-zuidoost-nederland.aspx>, geraadpleegd op 16 oktober 2020
- Zelfstandigenloket Flevoland, *Gegevens over het aantal uitkeringen TOZO*

6. Kerncijfers

Onderwerp	Almere		Nederland	Datum
Bevolking				
Aantal inwoners	211.893			2020
Inwoners van 0 tot 15 jaar	39.421	19%	16%	2020
Inwoners van 15 tot 25 jaar	27.231	13%	12%	2020
Inwoners van 25 tot 45 jaar	59.451	28%	25%	2020
Inwoners van 45 tot 65 jaar	60.899	29%	28%	2020
Inwoners van 65 jaar of ouder	24.891	12%	19%	2020
Personen met een migratieachtergrond: Westers totaal	23.123	11%	11%	2020
Personen met een migratieachtergrond: Niet-westers totaal	69.766	33%	14%	2020
Hoogst behaald opleidingsniveau 15-74-jarigen: laag	30,5%		29,8%	okt 2017
Hoogst behaald opleidingsniveau 15-74-jarigen: midden	45,4%		41,9%	okt 2017
Hoogst behaald opleidingsniveau 15-74-jarigen: hoog	24,1%		28,2%	okt 2017
Huishoudens totaal	89.319			2020
Eenpersoonshuishoudens	28.774	32%	39%	2020
Huishoudens met kinderen	38.700	43%	33%	2020
Huishoudens zonder kinderen	21.845	24%	29%	2020
Economie				
Beroepsbevolking (15-74 jaar)	116.000			2019
Werkzame beroepsbevolking	111.000	96%	97%	2019
Werkzame beroepsbevolking: Werknemer	96.000	86%	84%	2019
Werkzame beroepsbevolking: Zelfstandige	16.000	14%	16%	2019
Vestigingen per 1000 inwoners (15-64 jaar)	143,6		151,5	2019
Bedrijfsvestigingen totaal	17.440			2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: A Landbouw, bosbouw en visserij	95	1%	5%	2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: B-F Nijverheid en energie	2.470	14%	16%	2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: G+I Handel en horeca	3.690	21%	21%	2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: H+J Vervoer, informatie en communicatie	2.435	14%	9%	2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: K-L Financiële diensten, onroerend goed	1.240	7%	10%	2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: M-N Zakelijke dienstverlening	5.110	29%	27%	2019
Bedrijfsvestigingen naar activiteit: R-U Cultuur, recreatie, overige diensten	2.400	14%	13%	2019
Banen per 1000 inwoners (15-64 jaar)	607,6		792	2019

Onderwerp	Almere		Nederland	Datum
Banen van werknemers totaal	68.700			dec 2018
Banen naar activiteit: B-F Nijverheid en energie	6.200	9%	14%	dec 2018
Banen naar activiteit: B-E Nijverheid (geen bouw) en energie	3.600	5%	10%	dec 2018
Banen naar activiteit: G-N Commerciële dienstverlening	39.700	58%	53%	dec 2018
Banen naar activiteit: G-I Handel, vervoer en horeca	23.300	34%	26%	dec 2018
Banen naar activiteit: M-N Zakelijke dienstverlening	12.600	18%	19%	dec 2018
Banen naar activiteit: O-U Niet-commerciële dienstverlening	22.700	33%	32%	dec 2018
Banen naar activiteit: O-Q Overheid en zorg	20.500	30%	29%	dec 2018
Banen naar activiteit: R-U Cultuur, recreatie, overige diensten	2.200	3%	3%	dec 2018
Inkomen				
Personen per soort uitkering; AO	9.630			2019
Personen per soort uitkering; AOW	20.890			2019
Personen per soort uitkering; Bijstand	5.730			2019
Personen per soort uitkering; WW	3.810			2019
Gemiddeld besteedbaar huishoudeninkomen	€ 43.600		€ 43.000	2018
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	6,9%		7,1%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 1e 10%-groep	9%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 2e 10%-groep	10%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 3e 10%-groep	9%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 4e 10%-groep	10%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 5e 10%-groep	10%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 6e 10%-groep	11%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 7e 10%-groep	11%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 8e 10%-groep	11%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 9e 10%-groep	11%		10%	2018
Gestandaardiseerd inkomen: 10e 10%-groep	9%		10%	2018
Wonen				
Totaal aantal woningen	85.977			2020
Eengezinswoning	62.032	72%	64%	2020
Meergezinswoning	23.945	28%	36%	2020
Koopwoningen	64%		57%	2019
Huurwoningen totaal	36%		42%	2019
Huurwoningen: In bezit woningcorporatie	27%		29%	2019
Huurwoningen: In bezit overige verhuurders	8%		13%	2019
Gemiddelde woningwaarde	€ 249.000		€ 270.000	2020
Gemiddelde verkoopprijs bestaande koopwoningen	€ 294.284		€ 307.978	2019

Onderwerp	Almere		Nederland	Datum
Scheefhuur: Goedkope scheefhuur	10,1%		15,5%	2018
Scheefhuur: Dure scheefhuur	28,7%		11,7%	2018
Zorg en welzijn				
Totaal jeugdhulp zonder verblijf	6.995			2019
Totaal jeugdhulp met verblijf	580			2019
Totaal WMO-arrangementen	16.830			2019
Ondersteuning thuis	4.065			2019
Verblijf en opvang	665			2019
Bewoners instellingen Wet Langdurige Zorg	1.000			
Laaggeletterden	32.000	15%	12%	2020
Senioren (65+) met langdurige aandoening en beperking vanwege gezondheid	10.200			2016
Ernstig eenzame volwassenen	19.000			2016
Volwassenen met hoog risico op angst/depressie	11.000			2016
Volwassenen met ernstige beperkingen vanwege gezondheid	7.800			2016

Bronnen: CBS Statline, CBS maatwerk, GGD Flevoland, Geletterheidinzicht, Lisa, AlmereInCijfers.

Colofon

Gemeente Almere

Uitvoering en rapportage

Gemeente Almere/BVLS/Onderzoek&Statistiek

Anne Kets

Mathijs Tuynman

Lucas Veeger

Opdrachtgever

Gemeente Almere/Griffie

Contactgegevens

Gemeente Almere

Postbus 200

1300 AE Almere

Tel: 14 036

onderzoek&statistiek@almere.nl



@ Gebruik van gegevens uit dit rapport is alleen toegestaan met bronvermelding.

Projectnummer P2020-050

Oktober 2020

Gemeente Almere
Afdeling BVLS / Onderzoek & Statistiek
Postbus 2500
1300 AE Almere

Telefoon: 14 036
E-mail: info@almere.nl
Website: www.almere.nl

Oktober 2020

Projectnummer: P2020-050

Gemeente Almere

